

Klub Polskich
Laboratoriów
Badawczych
POLLAB

Sprawozdanie z działalności Sekcji Ochrony Środowiska za rok 2017

I. W dniu 27.10.2017 r. odbyły się wybory Kolegium Sekcji Ochrony Środowiska na kadencję 2017 – 2021 r.

A. Skład Kolegium Sekcji do dnia 27.10.2017 r. :

Przewodnicząca

Grażyna Czaderska

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Rzeszowie
Oddział Laboratoryjny w Tarnobrzegu
39-400 Tarnobrzeg
ul. 1 Maja 5
Tel. 15 823 44 10 w. 156
e-mail: grazyna.czaderska@wsse.rzeszow.pl

Wiceprzewodnicząca

Elżbieta Siwek

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie Sp. z o.o.
Centralne Laboratorium
ul. Zawilcowa 10
20-245 Lublin
Tel. 81 746 03 24 w. 102
e-mail: elzbieta.siwek@mpwik.lublin.pl

Sekretarz

Krzysztof Jędrzejczyk

Przedsiębiorstwo Geologiczne Sp. z o.o.
Laboratorium Badań Środowiskowych
25-214 Kielce
ul. Hauke Bosaka 3A
Tel. 41 365 10 13; fax: 41 365 10 10
e-mail: krzysztof.jedrzejczyk@pgkielce.pl

Członek Kolegium

Anna Ruchała

EMIPRO Sp. z o.o.
30-821 Kraków
ul. A. Libera 28
Tel. 12 288 29 59; fax: 12 288 29 60
e-mail: a.ruchala@emipro.eu

Członek Kolegium

Michał Wyszomierski

Państwowy Instytut Geologiczny - PIB
Samodzielna Sekcja Poboru Próbek Wód
ul. Rakowiecka 4
00-975 Warszawa
tel. 22 459 24 41
Kom. 506 027 728
e-mail: michal.wyszomierski@pgi.gov.pl

Nowy skład Kolegium Sekcji Ochrony Środowiska (od dnia 28.10.2017 r.):

Przewodnicząca

Grażyna Czaderska

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Rzeszowie
Oddział Laboratoryjny w Tarnobrzegu
39-400 Tarnobrzeg
ul. 1 Maja 5
Tel. 15 823 44 10 w. 156
e-mail: grazyna.czaderska@wsse.rzeszow.pl

Wiceprzewodnicząca

Elżbieta Siwek

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie Sp. z o.o.
Centralne Laboratorium
ul. Zawilcowa 10
20-245 Lublin
Tel. 81 746 03 24 w. 102
e-mail: elzbieta.siwek@mpwik.lublin.pl

Sekretarz

Krzysztof Jędrzejczyk

Przedsiębiorstwo Geologiczne Sp. z o.o.
Laboratorium Badań Środowiskowych
25-214 Kielce
ul. Hauke Bosaka 3A
Tel. 41 365 10 13; fax: 41 365 10 10
e-mail: krzysztof.jedrzejczyk@pgkielce.pl

Członek Kolegium

Krzysztof Wołowicz

Przedsiębiorstwo Geologiczne Sp. z o.o.
Laboratorium Badań Środowiskowych
25-214 Kielce
ul. Hauke Bosaka 3A
Tel. 41 365 10 13; fax: 41 365 10 10
e-mail: krzysztof.wołowicz@pgkielce.pl

Członek Kolegium

Michał Wyszomierski

Państwowy Instytut Geologiczny - PIB
Samodzielna Sekcja Poboru Próbek Wód
ul. Rakowiecka 4
00-975 Warszawa
tel. 22 459 24 41
Kom. 506 027 728
e-mail: michal.wyszomierski@pgi.gov.pl

Sekcja Ochrony Środowiska Klubu Laboratoriów Badawczych POLLAB liczy aktualnie 88 członków rzeczywistych, którzy opłacili składkę członkowską w 2017r.

Są to głównie laboratoria działające na rzecz środowiska naturalnego (laboratoria wodociągowe, inspekcji ochrony środowiska, inspekcji sanitarnej (stacji sanitarno-epidemiologicznych), stacje chemiczno-rolnicze, uczelnie, prywatne laboratoria pomiarowe i środowiskowe.

II. Sprawozdanie z działalności Sekcji Ochrony Środowiska za rok 2017

1. Realizacja planu finansowego za rok 2017”

Plan finansowy Sekcji Ochrony Środowiska na 2017r. wynosił **11 150 zł**,
z czego zrealizowano **7.865 zł** (stan na 12.12.2017 r.):

Zaakceptowane przez Zarząd 2017				Realizacja, stan na 12.12.2017 r.			
spotkania	honoraria dla wykładowców	PT/ILC	razem	spotkania	honoraria dla wykładowców	PT/ILC	razem
3150,00	2000,00	6000,00	11150,00	3115,00	2500,00	2250,00	7865,00

Środki zostały wydatkowane w następujący sposób:

1.1. Spotkanie Sekcji Ochrony Środowiska

W dniach 26-27.10.2017r. zgodnie z Planem działalności SOŚ na 2017 r. odbyło się dwudniowe spotkanie szkoleniowe w Lublinie, w Miejskim Przedsiębiorstwie Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

W spotkaniu uczestniczyło łącznie z wykładowcami 52 osoby:

- w pierwszym dniu 42 osoby;
- w drugim dniu 44 osoby.

Na realizację spotkania wydatkowano kwotę

3 115 zł przy kwocie planowanej 3 150 zł

Kwota planowana na honoraria dla wykładowców

w wysokości 2.000 zł i zwiększona o 500 zł :

2 500 zł, przy kwocie planowanej 2 000 zł.

Program spotkania szkoleniowego :

Pierwszy dzień – 26.10.2017 r.

poświęcony pobieraniu próbek oraz bezpośrednim metodom pomiaru w terenie :

System zarządzania w laboratorium terenowym. Pobieranie próbek jako integralna część procesu analitycznego i pozyskania danych na przykładzie Oceny stanu Jednolitych Części Wód Podziemnych - aspekty techniczne. Michał Wyszomierski Państwowy Instytut Geologiczny PIB W-wa

Pobieranie próbek: omówienie przebiegu badań, wyników i wniosków z PT na przykładzie programów "Pobieranie próbek wody do spożycia. Pobieranie próbek osadu ściekowego. Krzysztof Jędrzejczyk Laboratorium Badań Środowiskowych Przedsiębiorstwo Geologiczne Kielce.

Pobieranie próbek substancji chemicznych w środowisku pracy i interpretacja wyników.

Adelajda Sochacka WSSE Rzeszów Oddział Laboratoryjny w Tarnobrzegu

Doskonalenie kompetencji technicznych w obszarze badań środowisk ciepłych: mikroklimat umiarkowany i gorący (i innych pomiarów bezpośredniego odczytu). Wnioski z VI PT/ILC 2017. Grażyna Czaderska WSSE Rzeszów OL w Tarnobrzegu

Drugi dzień – 27.10.2017r.

poświęcony zmianom w systemie zarządzania, w tym ocenie ryzyka

Zmiany w systemie zarządzania w wybranych obszarach działalności laboratorium wg projektu normy FIDS ISO/IEC 17025. Andrzej Brzyski WiTU Zielonka

Ocena ryzyka zgodnie z nową normą PN-EN ISO/IEC 17025. Niezgodność. Korekcja. Działania korygujące. Elżbieta Siwek MPWIK w Lublinie

Ponadto:

omówiono wnioski z przeprowadzonych badań biegłości w laboratoriach i dotychczasową działalność Sekcji Ochrony Środowiska i sprawy bieżące w roku 2017, zebrano propozycje do planu pracy Sekcji na 2018 rok.

Odbyło się również:

forum dyskusyjne Sekcji dot. doskonalenie systemów zarządzania w laboratoriach, poruszono aktualne problemy laboratoriów w sferze systemów zarządzania: kompetencji i oceny ryzyka, oceny dostawców w państwowych jednostkach, w których obowiązuje ustawa o zamówieniach publicznych, problemy oceny i ustaleń rodzaju środowisk ciepłych oraz braku rozporządzenia dot. substancji chemicznych w powietrzu wewnątrz przy narastającym problemie występowania wielu nowych a nieznormalizowanych.

Obecnie ocena przeprowadzana jest na podstawie Zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P.1996,Nr 19, poz.231) – ustanawiającego normatywy tylko dla 35 substancji w powietrzu wewnątrz.

1.2. Badania biegłości / porównania międzylaboratoryjne

W Planie działalności na 2017r. członkowie Sekcji zgłosili 4 badania PT/ILC:

1	III kwartał	Badanie biegłości /porównanie międzylaboratoryjne – pobieranie próbek wód podziemnych i analiza fizykochemiczna	>10	Przeniesiono na rok 2018 I / II kwartał
2	II – III kwartał	Badanie biegłości w zakresie - Testy zgodności - wymywalność. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki w sprawie dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach	>10	W trakcie realizacji zakończenie w 2018 r.
3	II – IV kwartał	Badanie biegłości w zakresie: pobieranie próbek osadów ściekowych	>10	5/2017
4	III - IV kwartał	Badanie biegłości w zakresie: pobieranie próbek wody pitnej	>10	6/2017

Dwa badania 3 i 4 z nadanymi numerami: 5/2017 i 6/2017 Sekcja przeprowadziła i sprawozdania zostały zaakceptowane.

Badanie nr 2 jest w trakcie realizacji i zostanie zakończone w 2018 r.

Badanie nr 1 zostało przeniesione przez koordynatora na I /II kwartał 2018 r.

W 2017 r. kwota planowana na organizację badań biegłości wynosiła **6 000 zł**
z czego na dzień 31.12.2017 r. rozporządzono kwotą :

honorarium dla koordynatorów 1 500 zł

honorarium dla weryfikatorów 750 zł

łącznie **2 250 zł**

1.3. Wyjazdy zagraniczne

Członkowie Sekcji Ochrony Środowiska w 2017 r. nie uczestniczyli w wyjazdach zagranicznych organizowanych przez POLLAB.

2. Podczas spotkania odbędą się wybory do Kolegium Sekcji,

3. Udział SOŚ w spotkaniach Klubu POLLAB

Czterech członków SOŚ uczestniczyło w spotkaniach związanych z prezentacją i opiniowaniem wytycznych opracowanych przez Panią dr Sabinę Żebrowską Łucyk: szkolenie dla koordynatorów i weryfikatorów 4.11.2016 r. ; 9.02.2017r.

Laboratoria - członkowie SOŚ - brały udział w opiniowaniu:

- a) wytycznych opracowanych przez Panią dr Sabinę Żebrowską Łucyk „Projekt wytycznych dotyczących oceny wyników badania biegłości i porównań międzylaboratoryjnych z udziałem niewielkiej lub małej liczby uczestników.”
- b) metodyki przygotowania próbki do badań rtęci techniką AAS –AMA pismo wystosowane przez WESSLING Kraków.

4. Inne:

Referat na XXIII symposium Klubu POLLAB przygotował i wygłosił członek SOŚ Dariusz Fugiel „Podejście procesowe nowym wyzwaniem dla laboratoriów”.

5. WNIOSKI

Tematyka spotkania, które odbyło się w Lublinie 26-27.10.2017r. oraz sposób prezentacji wykładów ocenione były przez uczestników jako merytoryczne i przydatne w ich pracy zawodowej.

Tematyka spotkania została zrealizowana wg programu.

Ponadto w trakcie spotkania odbyło się Forum Dyskusyjne Sekcji, podczas którego miała miejsce wymiana doświadczeń mająca na celu doskonalenie skuteczności systemu zarządzania oraz praktyczne rozwiązywanie problemów laboratoriów zarówno systemowych jak i merytorycznych, dotyczących analityki laboratoryjnej.

Na spotkaniu przedstawiono problemy

DO ROZWIĄZANIA:

1. Badania i ocena zanieczyszczeń chemicznych w pomieszczeniach funkcjonuje na Zarządzeniu Ministra Zdrowia z 1996 r., które zawiera tylko 35 normatywów – **brak Rozporządzenia pozwalającego na postępowanie administracyjne związane z decyzją usunięcia zanieczyszczeń chemicznych z pomieszczeń oraz NDS-u dla wielu nowych substancji chemicznych występujących w pomieszczeniach.**

2. **Ocena dostawców przez laboratoria są fikcją przy wyborach zgodnie z Ustawą o zamówieniach publicznych - trudno połączyć z wymaganiami merytorycznymi laboratorium.**

Ustalono: zostanie wystosowane pismo o opinie instytutów naukowych czy urzędu zamówień publicznych.

3. **Problemy z ustaleniem rodzaju środowiska cieplnego za pomocą wskaźnika PMV. W zależności od jego wielkości: przy $PMV < - 2$ mikroklimat zimny, przy $PMV > 2$ gorący.**

Problem rozwiązany: w końcu listopada przesłano do organizacji projekt rozporządzenia w sprawie NDS i N, który uwzględnia ten problem.

W trakcie spotkania przedyskutowano również wstępne propozycje tematyczne na spotkanie Sekcji w roku 2018 oraz zapotrzebowanie Sekcji na organizację badań PT/ILC w roku 2018.

4. *Uczestnicy spotkania podali propozycje tematów szkoleń na rok 2018:*

- ✓ *Omówienie nowego Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi: ocena, interpretacja, problemy;*
- ✓ *Omówienie Rozporządzenia Ministra Zdrowia dot. pływalni;*
- ✓ *Udowodnienie kompetencji technicznych pracowników „terenowych” laboratoriów;*
- ✓ *Interpretacja i wyciąganie wniosków z prowadzonej kontroli jakości pobierania próbek, (w odniesieniu do prowadzonych kart kontrolnych Shewharda);*
- ✓ *Walidacja metod pobierania próbek odpadów. Obliczanie budżetów niepewności;*
- ✓ *Interpretacja świadectw wzorcowania. Warsztaty;*
- ✓ *Omówienie zmian w normie PN-ISO 5667-11 w odniesieniu do normy wycofanej. Cz.11 Wytyczne do pobierania próbek wód podziemnych;*
- ✓ *Wymagania nowej normy 17025;*
- ✓ *Identyfikacja procesów w laboratorium;*
- ✓ *Identyfikacja ryzyk w laboratorium;*
- ✓ *Zamówienia usług i dostaw w systemie jakości – specyfikacja wymagania, ocena dostawców;*
- ✓ *Wzorcowanie sprzętu pomiarowego - zamówienia i specyfikacja usługi, użyteczność i wykorzystanie świadectw wzorcowania;*
- ✓ *Zapewnienie spójności pomiarowej przy niedostępnych certyfikowanych wzorcach.*

5. Zaproponowali tematy do zrealizowania:

- ✓ Krzysztof Wołowicz : „Wybór optymalnej metody w praktyce”.
- ✓ Ewa Włodarczyk
- ✓ Michał Wyszomierski: „Pobieranie próbek środowiskowych:
 - zapobieganie zanieczyszczeniu próbek w miejscu
 - pobrania, zestawy do przewożenia.”
- ✓ Krzysztof Jędrzejczyk : „Organizacja badań biegłości w oparciu o normę PN-EN ISO 17043 oraz ISO 13528 ”.

III. Planowane działania Sekcji/Komisji Klubu POLLAB na kolejny rok

Sekcja Ochrony Środowiska określiła działania na rok 2018 w Planie Działalności przekazanym do Klubu POLLAB.

Plan obejmuje:

1. **jedno 2-dniowe lub 2 jednodniowe spotkanie członków Sekcji**
z prezentacjami:
 - ✓ „Problemy z wdrożeniem nowej normy PN-EN ISO 17043”;
 - ✓ „Interpretacja i wykorzystanie świadectw wzorcowania oraz wyników PT/ILC;
 - ✓ „Wybór optymalnej metody w praktyce”;
 - ✓ „Pobieranie próbek środowiskowych: zapobieganie zanieczyszczeniu próbek w miejscu pobrania, zestawy do przewożenia.”
 - ✓ „Organizacja PT w oparciu o normy PN-EN ISO 17043 oraz ISO 13528
2. oraz **zorganizowanie 4 badań PT/ILC:**
 - „Pobieranie próbek odpadów /kompostu”
 - „Pobieranie próbek ścieków”
 - „Pomiary natężenia oświetlenia”
 - „Pobieranie próbek pyłów i analiza wagowa”

Przewodniczący/Sekretarz Sekcji/Komisji

Przewodnicząca Sekcji
Grażyna Czaderska

